

13/12/2024 (181)

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	4	3	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	3
---	---	---	---

M.Ed. (General) 1st Semester
(2124)

PERSPECTIVE IN EDUCATION-I (In all Mediums)

Paper : I CO1PIE-I

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting **ONE** question from each Unit. Unit-V is compulsory.

UNIT—I

1. What is the concept of education ? Discuss the principles of education in detail. 4+10
2. Discuss how aims of education are prioritized in the context of national values enshrined in the Constitution of India. 14

UNIT—II

3. What is epistemology ? Discuss the methods of acquiring valid knowledge with special reference to logical analysis. 4+10
4. Throw light on the different axiological issues of education. 14

UNIT—III

5. What do you mean by sociology of education ? Discuss the functionalist theory of sociology of education. 4+10
6. "Education is a vital force behind social change"—In the light of this statement discuss the role of education in social change. 14

UNIT—IV

7. Discuss social equity and equality in education with special reference to socio-economically disadvantaged sections of society based on caste and income disparity. 14
8. Define social stratification. Discuss in detail education in relation to social stratification with reference to Indian society. 4+10

UNIT—V

9. Write short notes on the following :
 (i) Assumptions of education.
 (ii) Positive relativism.
 (iii) Determinants of social change.
 (iv) Social equity. 4×3.5=14

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनते हुए, कुल पांच प्रश्न हल करें।
यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट-I

1. शिक्षा की अवधारणा क्या है ? शिक्षा के सिद्धांतों पर विस्तार से चर्चा करें। 4+10
2. चर्चा करें कि भारत के संविधान में निहित राष्ट्रीय मूल्यों के संदर्भ में शिक्षा के उद्देश्यों को कैसे प्राथमिकता दी जाती है। 14

यूनिट-II

3. ज्ञानमीमांसा क्या है ? तार्किक विश्लेषण के विशेष संदर्भ में वैध ज्ञान प्राप्त करने के तरीकों पर चर्चा करें। 4+10
4. शिक्षा के विभिन्न मूल्यात्मक मुद्दों पर प्रकाश डालें। 14

यूनिट-III

5. शिक्षा के समाजशास्त्र से आप क्या समझते हैं ? शिक्षा के समाजशास्त्र के प्रकार्यवादी सिद्धांत पर चर्चा करें। 4+10
6. "शिक्षा सामाजिक परिवर्तन के पीछे एक महत्वपूर्ण शक्ति है"— इस कथन के आलोक में सामाजिक परिवर्तन में शिक्षा की भूमिका पर चर्चा करें। 14

यूनिट-IV

7. जाति और आय असमानता के आधार पर समाज के सामाजिक-आर्थिक रूप से वंचित वर्गों के विशेष संदर्भ में शिक्षा में सामाजिक समानता और समता पर चर्चा करें। 14
8. सामाजिक स्तरीकरण को परिभाषित करें। भारतीय समाज के संदर्भ में सामाजिक स्तरीकरण के संबंध में शिक्षा पर विस्तार से चर्चा करें। 4+10

यूनिट-V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियां लिखें :
 (i) शिक्षा की मान्यताएं।
 (ii) सकारात्मक सापेक्षवाद।
 (iii) सामाजिक परिवर्तन के निर्धारक।
 (iv) सामाजिक समानता। 4×3.5=14

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ ? ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+10
2. ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 14

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ ? ਲਾਜ਼ੀਕਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਵੈਧ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+10
4. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੂਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ। 14

ਯੂਨਿਟ—III

5. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਕਾਰਜਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+10
6. “ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ”- ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ—IV

7. ਜਾਤ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
8. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+10

ਯੂਨਿਟ—V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- (i) ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ।
 - (ii) ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਾਪੇਖਵਾਦ।
 - (iii) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ।
 - (iv) ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ।
- 4×3.5=14